

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основу економіки будь-якої країни складають окремі підприємства компанії, зайняті виробництвом продукції виконанням робіт або наданням послуг. Тому наявність повної достовірної інформації щодо їх стану є джерелом даних для проведення економічного аналізу, результати якого в першу чергу призначені для обґрунтування управлінських рішень на макро-і мікрорівнях, а також для активізації інвестиційної діяльності.

На мікрорівні фінансовий стан є однією з основних оцінок господарської діяльності підприємства. Воно визначає найважливіші характеристики конкурентоспроможності підприємства та його потенціал в діловому співробітництві є гарантом ефективної реалізації економічних інтересів всіх учасників фінансових відносин: як самого підприємства, так і його ділових партнерів. На макрорівні фінансовий стан країни в цілому, її регіонів, галузей економіки (видів економічної діяльності), а також у розмірі форми власності і ті є важливим індикатором для обґрунтування рішень органів державного управління і самоврядування щодо структурної перебудови економіки здійснення інвестиційної та податкової політики, проведення приватизації та інше. У конкурентній боротьбі перевагу отримує інвестиційно більш привабливий об'єкт. Першим кроком вирішення цього завдання буде визначення існуючого рівня інвестиційної привабливості того чи іншого об'єкта. Тобто, існує потреба у кваліфікованій оцінці інвестиційної привабливості: підприємства, проекту.

Для виконання стратегічного плану розвитку підприємства потребують достатньої кількості ресурсів. Це передбачає наявність у кожного центру кваліфікованого персоналу і необхідного обсягу матеріальних і нематеріальних активів. При недостатньому обсязі інвестування підприємства не зможуть виконувати стратегічний план належним чином. Необґрунтовано завищені обсяги інвестиційних ресурсів призведуть до неефективного використання коштів та зниження ефективності діяльності підприємства. Однією з основних завдань в даному випадку є оцінка потреби в коштах, необхідних для ефективного функціонування підприємства. Однак далеко не завжди це можна зробити з достатньою точністю. Звичайно, коли мова йде про освоєння випуску нової модифікації вже випускався підприємством типу товарів, і у нього добре налагоджений управлінський облік, то завдання визначення потреби в ресурсах вирішується з високим ступенем точності та достовірності. Однак реалізація принципово нового проекту пов'язана з певними неточностями оцінки.

Інвестиційна привабливість - це якісна і кількісна характеристика зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта потенційно можливого інвестування. На сьогоднішній день залишається актуальним питання оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що в першу чергу пов'язано з підвищенням інвестиційної активності з боку не тільки українських, а й зарубіжних інвесторів. Метою проведення аналізу інвестиційної привабливості підприємства є оцінка фінансової стабільності підприємства, надійності та прибутковості інвестицій у цей проект.

Інвестиція - довгострокове вкладення капіталу в який-небудь об'єкт інвестування з метою отримання прибутків. Процес інвестування передбачає здійснення суб'єктивно-об'єктивних відносин з приводу генерування перерозподілу і споживання капіталу. Замовником аналізу інвестиційної привабливості може бути як суб'єкт інвестування, так і об'єкт інвестування. При цьому кожного з них проявляє турботу в своїх цілях, які в кінцевому результаті спрямовані на реалізацію можливості перерозподілу і споживання капіталу, тобто інвестування. Ланцюжок цілей оцінки інвестиційної привабливості для об'єкта інвестування така: визначення поточного стану, розробка заходів підвищення інвестиційної привабливості; споживання іноземних інвестицій у відповідних для інвестиційної привабливості обсяг і отримання комплексного позитивного ефекту від освоєння іноземного капіталу. Ланцюжок цілей оцінки інвестиційної привабливості для суб'єкта інвестування така: оцінка стану і потенціалу об'єкта; розробка варіантів вкладення інвестицій, враховуючи особливості інвестиційної привабливості об'єкта; використання вивільнених (надлишкових) ресурсів з метою отримання майбутньої вигоди - фінансового прибутку, політичних переваг, екологічного ефекту тощо.

Характерна особливість успішного інвестування - обов'язкова присутність подвійного ефекту: позитивних результатів, як для суб'єкта інвестування (інвестора), так і для об'єкта (реципієнта). Враховуючи багатосторонність впливу вкладання капіталу в привабливі об'єкти, мета залучення іноземного капіталу слід розглядати як комплекс цілей з двостороннім (подвійним) ефектом. Інвестиційна привабливість може розглядатися не тільки, як фінансово економічний показник, ще як модель кількісних і якісних показників - оцінок зовнішнього середовища політичного, економічного, фінансового, технічного потенціалу. Згідно з дослідженнями доктора економічних наук І. Мойсеєнко, інвестиційна привабливість підприємства формується під впливом показників його фінансового стану і показників кадрового потенціалу. Недоліком такого підходу є те, що автор розглядає виключно фактори внутрішнього середовища підприємства. Заслуговує на увагу класифікація факторів, запропонована В. Козик та А. Бажанова. Згідно їхнім дослідженням,

сукупність факторів, які впливають на інвестиційну привабливість підприємства, поділяють на первинні (чинники, які безпосередньо впливають на обсяг інвестиційного засобу) і вторинні (чинники, які прямо не впливають на обсяг інвестування проекту, а діють на первинні фактори або через них).

У світовій та вітчизняній економіці використовується велика кількість різних методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства господарюючих суб'єктів. Для визначення інвестиційної привабливості підприємства доцільно використовувати комплексний підхід і брати до уваги всю сукупність показників діяльності підприємства. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства передбачає оцінку фінансово-економічної стійкості підприємства, яка є найважливішою характеристикою його ділової активності і надійності.

Головним етапом управління формуванням інвестиційних ресурсів в цілому по підприємству є визначення конкретних джерел їх залучення. Цей процес є частиною більш загального процесу - формування фінансових ресурсів для забезпечення всіх потреб стратегічного розвитку підприємства. Визначення джерел формування інвестиційних ресурсів підприємства є однією з найважливіших завдань для успішного функціонування підприємства та успішної реалізації інвестиційних проектів.

Інвестиційна діяльність здійснюється за рахунок конкретних видів ресурсів. Сюди відносяться засоби державної бюджетної системи, асигнування з місцевих бюджетів, кошти позабюджетних фондів. Важливу роль відіграють власні фінансові ресурси підприємств та внутрішні резерви інвесторів. Такі прибуток, амортизаційні відрахування, необхідні для відшкодування зносу основних засобів, їх ремонту і відновлення, а також грошові кошти, акумульовані централізовано об'єднаннями підприємств. Сюди ж відносяться грошові накопичення і заощадження юридичних і фізичних осіб, дивіденди і відсотки з цінних паперів інших емітентів, кошти, що сплачуються як компенсації за договорами страхування, та ін. Не обходяться підприємці, фірми, компанії без позикових коштів інвесторів, тобто банківських кредитів та облігаційних позик. Застосовуються також іноземні інвестиції. Як при плановій економіці, так і в ринкових умовах важливу роль в структурі інвестиційних ресурсів відіграє фонд амортизаційних відрахувань. Тому в основі вибору конкретних джерел формування інвестиційних ресурсів з можливих їх альтернатив завжди лежить порівняльна їх оцінка за критерієм вартості капіталу, доповнює урахуванням ряду інших чинників. Визначення джерел формування інвестиційних ресурсів підприємства має ряд відмінних рис.

Однією з таких особливостей є те, що інвестиційний процес у рамках більшості інвестиційних проектів характеризується досить тривалим періодом, що відповідно визначає і довгострокове відволікання фінансових

коштів на інвестиційні цілі. Тому джерелами формування інвестиційних ресурсів крім власного капіталу можуть виступати, як правило, тільки довгострокові кредити і позики, а також фінансовий лізинг. Короткострокові позикові інвестиційні ресурси використовуються в процесі інвестиційної діяльності лише у виняткових випадках.

Крім того, при виборі джерел формування інвестиційних ресурсів слід врахувати, що й надання підприємству на тривалий період формує для кредитора більш високий рівень фінансового ризику (у порівнянні з короткостроковим кредитуванням), що відповідно істотно підвищує вартість позикових інвестиційних ресурсів і визначає необхідність більш надійного їх забезпечення (додатковими гарантіями, заставою, закладом тощо). З урахуванням цих умов вартість запропонованого довгострокового позикового капіталу на вітчизняному фінансовому ринку часто перевищує не тільки вартість власного капіталу (з урахуванням податкової його навантаження), але і можливий рівень інвестиційного доходу підприємства (що робить його інвестиційну діяльність, пов'язану з використанням позикового капіталу, неефективною). Тому в процесі вибору джерел формування інвестиційних ресурсів підприємства їх вартість повинна порівнюватися не тільки між собою, але і з прогнозованим рівнем інвестиційного доходу.

І нарешті, при виборі конкретних джерел формування інвестиційних ресурсів слід враховувати прогнозовані пропорції обсягів окремих напрямів інвестування - реального і фінансового. Якщо фінансове інвестування підприємства здійснюється переважно за рахунок власних внутрішніх джерел інвестиційних ресурсів, то реальне - за рахунок більш широкого кола як власних, так і позикових коштів.

Фінансове забезпечення інвестиційного процесу - це, по суті, участь фінансів у відтворенні основного капіталу. В економічній теорії розвинутих країн розрізняються поняття фінансування та інвестування. Процес визначення джерел і виділення (залучення позики) грошових коштів для інвестицій називається фінансуванням. Процес застосування грошових коштів в якості довгострокових вкладень означає інвестування, тобто фінансування передуює інвестуванню.

Після пошуку джерел фінансування та визначення структури, оформлення договорів фінансування (кредитного договору) починається процес інвестування, тобто перетворення грошової форми капіталу в продуктивну. Потім капітал у процесі обороту починає приносити дохід у вигляді грошових потоків (прибутку та амортизації) і частково вивільнятися (через ліквідність), поповнюючи тим самим власні джерела фінансування.